

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 19 marca 2024 r.

Pozycja 29

POSTANOWIENIE z dnia 6 marca 2024 r. Sygn. akt K 22/23

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski – przewodniczący
Piotr Pszczółkowski
Bartłomiej Sochański
Michał Warciński
Jarosław Wyrembak – sprawozdawca,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 marca 2024 r., wniosku Prokuratora Generalnego o zbadanie zgodności:

art. 2 ust. 1 i 4, art. 3 ust. 3 oraz art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (Dz. U. z 2021 r. poz. 1342), rozpatrywanych w związku z art. 38 pkt 1 i z art. 53 tej ustawy, z art. 17 ust. 1, art. 20 w związku z art. 22 oraz z art. 65 ust. 1 w związku z art. 58 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. Przedmiotem wniosku z 16 listopada 2023 r. Prokurator Generalny uczynił art. 2 ust. 1 i 4, art. 3 ust. 3 oraz art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (Dz. U. z 2021 r. poz. 1342; dalej: ustawa o izbach lekarskich), o następującym brzmieniu:

„Art. 2. 1. Członkowie izb lekarskich stanowią samorząd zawodowy lekarzy i lekarzy dentyków. (...)”

4. Okręgową izbę lekarską i Wojskową Izbę Lekarską stanowią lekarze wpisani na odpowiednią listę członków”.

„Art. 3. (...) 3. Obszar działania poszczególnych okręgowych izb lekarskich, ich liczbę i siedziby ustala Naczelna Rada Lekarska na wniosek okręgowych zjazdów lekarzy, uwzględniając zasadniczy podział terytorialny państwa”.

„Art. 6. 1. Lekarz zamierzający wykonywać zawód, któremu okręgowa rada lekarska przyznała prawo wykonywania zawodu, o którym mowa w art. 5 pkt 3-3c, zostaje równocześnie wpisany na listę członków tej izby lekarskiej”.

Prokurator Generalny powołał również związkowo art. 38 pkt 1 i art. 53 ustawy o izbach lekarskich, o następującym brzmieniu:

„Art. 38. Krajowy Zjazd Lekarzy w szczególności:

1) ustanawia zasady etyki lekarskiej”.

„Art. 53. Członkowie izb lekarskich podlegają odpowiedzialności zawodowej za naruszenie zasad etyki lekarskiej oraz przepisów związanych z wykonywaniem zawodu lekarza, zwane dalej «przewinieniem zawodowym».

Prokurator Generalny wniósł o zbadanie zgodności wyżej przytoczonych przepisów z art. 17 ust. 1, art. 20 w związku z art. 22 oraz z art. 65 ust. 1 w związku z art. 58 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Przepisy te brzmią następująco:

„Art. 17. 1. W drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”.

„Art. 20. Społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej”.

„Art. 22. Ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny”.

„Art. 31. (...) 3. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw”.

„Art. 58. 1. Każdemu zapewnia się wolność zrzeczania się”.

„Art. 65. 1. Każdemu zapewnia się wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy. Wyjątki określa ustawa”.

Prokurator Generalny sformułował zarzut, że ustawodawca, określając kształt samorządu zawodowego lekarzy, niezasadnie przyjął jego pełną uniformizację, która przejawia się na dwóch płaszczyznach. Po pierwsze, dla samorządu lekarskiego utworzono jedynie jeden samorząd. Po drugie, jako jedyne kryterium tworzenia poszczególnych jednostek samorządu przyjęto kryterium terytorialne (z wyjątkiem Wojskowej Izby Lekarskiej). Jednocześnie, jak wskazał Prokurator Generalny, ustawodawca – mimo świadomości istnienia wśród członków tego samorządu różnic światopoglądowych, a także różnic w poglądach naukowych i terapeutycznych – zobowiązał członków izb lekarskich do przestrzegania jednolitych, obowiązujących cały samorząd, zasad etyki lekarskiej, naruszenie których naraża lekarza na poniesienie odpowiedzialności zawodowej. Prowadzi to w konsekwencji, zdaniem Prokuratora Generalnego, do kolizji z wynikającymi z art. 17 Konstytucji zasadami tworzenia i funkcjonowania samorządu zawodowego oraz nieproporcjonalnego ograniczenia praw i wolności przysługujących lekarzom z mocy art. 20 w związku z art. 22 oraz art. 65 ust. 1 w związku z art. 58 ust. 1 Konstytucji.

Zdaniem Prokuratora Generalnego, istniejące obecnie rozwiązania w zakresie organizacji samorządu lekarskiego stanowią istotną przeszkodę w realizacji zadań samorządu zawodowego wynikających z art. 17 ust. 1 Konstytucji. Ustawodawca wprowadził jednorodny model samorządu lekarskiego, obejmując cały kraj jednym samorządem zawodowym, co samo w sobie może utrudnić, w ocenie Prokuratora Generalnego, realizację konstytucyjnych zadań tego samorządu. Ponadto, scedował na organ samorządu uprawnienie do przyjęcia norm deontologicznych, które w niedookreślony i nieakceptowany przez ogół środowiska sposób

ograniczają prawa i wolności obywatelskie członków samorządu lekarskiego. Jednocześnie egzekwowanie przestrzegania tych norm prawodawca powierzył organom samorządu lekarskiego. Według Prokuratora Generalnego, zakwestionowane rozwiązania, zamiast umożliwić realizowanie funkcji reprezentacji środowiska zawodowego, prowadzą wręcz do marginalizacji nie tylko pojedynczych członków samorządu, lecz całych grup lekarzy. Prokurator Generalny podkreślił, że następstwem uniformizacji samorządu lekarskiego jest realne zagrożenie arbitralnością działań i rozstrzygnięć, jakie organy samorządu lekarskiego mogą podejmować wobec lekarzy, przy czym te działania i rozstrzygnięcia skutkować mogą nawet utratą prawa do wykonywania zawodu. Nie można jednocześnie wykazać, aby przyjęte rozwiązanie było niezbędne ani nawet przydatne dla zapewnienia ochrony zdrowia i ochrony praw przysługujących innym osobom, zwłaszcza pacjentom. Nie można też przyjąć, by miało ono pozytywny wpływ na realizację zadań samorządu lekarskiego wynikających z art. 17 ust. 1 Konstytucji, a wiążących się z przesłanką interesu publicznego lub porządku publicznego. Istnieją natomiast, w ocenie Prokuratora Generalnego, podstawy do przyjęcia, że rozwiązanie to wręcz sprzyja pojawianiu się szkodliwych zjawisk w funkcjonowaniu samorządu lekarskiego.

2. W piśmie z 11 grudnia 2023 r. Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, że nie zgłasza udziału w postępowaniu.

3. Prokurator Generalny, w piśmie z 31 stycznia 2024 r. wycofał wniosek inicjujący postępowanie w niniejszej sprawie.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 56 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), do rozpoczęcia rozprawy wnioskodawca może wycofać wniosek.

2. Prokurator Generalny, w piśmie z 31 stycznia 2024 r. wycofał wniosek inicjujący postępowanie w niniejszej sprawie.

3. Zgodnie z art. 59 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, Trybunał na posiedzeniu niejawnym wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania na skutek cofnięcia wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej.

4. Wobec zaktualizowania się przesłanki określonej w art. 59 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, okoliczności wskazane w punktach poprzedzających zobowiązują Trybunał Konstytucyjny do umorzenia postępowania i czynią zbędnym odnośnienie się do innych warunków dopuszczalności merytorycznego rozstrzygnięcia wniosku.

Biorąc pod uwagę wszystkie wyżej podniesione racje, Trybunał postanowił jak w sentencji.